

@teach.me.ukrainian

Різдвяні історії

Christmas stories in Ukrainian

graded adaptations of classic Ukrainian literature

CHRISTMAS STORIES IN UKRAINIAN

Adapted by Solomiia Karpa

for Intermediate level (B1)

2025

MORE BOOKS: Inst. [@teach.me.ukrainian](https://www.teach.me.ukrainian)

ЗМІСТ

Назва	сторінка
-------	----------

Ялинка (М. Коцюбинський)	4
--------------------------	---

Коляда (М. Левицький)	12
-----------------------	----

Дим (В. Винниченко)	18
---------------------	----

МИХАЙЛО КОЦЮБИНСЬКИЙ

(1864-1913)

Михайло Коцюбинський був одним із лідерів українського модернізму та майстром імпресіоністичної прози. Він народився у Вінниці у звичайній сім'ї, усе життя працював службовцем у Чернігові, був під наглядом царської поліції за українську культурну діяльність. Для здоров'я багато подорожував, часто був у Криму, Карпатах, їздив до Італії. Писав українською в умовах цензури, перекладав, підтримував молодших авторів.

Писав на теми селянської модернізації й соціальних зрушень («Fata Morgana»), виснаження та відновлення митця («Intermezzo»), інтимної пам'яті й втрата («Цвіт яблуні»), міфопоетики Гуцульщини («Тіні забутих предків»). Коцюбинський заклав європейський рівень художності в українській прозі й став канонічним автором XX століття.

З різдвяним оповіданням «Ялинка» українці знайомляться досить рано: твір є частиною шкільної програми, тож його читають та обговорюють на уроках літератури ще у дитячому віці.

службовець — civil servant; **нагляд** — surveillance; **царський** — tsarist; **діяльність** — activity; **Крим** — Crimea; **умова** — condition; **цензура** — censorship; **перекладав (inf. перекладати)** — to translate; **підтримував (inf. підтримувати)** — to support; **тема** — theme; **селянський** — peasant; **зрушення** — shift(s); **виснаження** — exhaustion; **відновлення** — recovery; **митець** — artist; **інтимний** — intimate; **пам'ять** — memory; **втрата** — loss; **міфопоетика** — mythopoetics; **Гуцульщина** — Hutsul region; **заклав (inf. закласти)** — to establish; **рівень** — level; **художність** — artistry; **канонічний** — canonical; **століття** — century; **оповідання** — short story; **знайомляться (inf. знайомитися)** — to get acquainted; **твір** — work; **частина** — part; **обговорюють (inf. обговорювати)** — to discuss; **вік** — age.

Ялинка

Михайло Коцюбинський

Настав Святий вечір.

В хаті Якима було багато роботи. В печі горів вогонь та варився борщ. Олена, мати Василька, готувала голубці на вечерю. Василько сидів на підлозі та тер мак до куті. Василькові було дванадцять років. Він був найстаршою дитиною у сім'ї. Василько тер мак і все дивився то на двох сестричок, що гралися з котом, то на батька, що сидів на підлозі, схиливши голову.

"Чому батько журиться? — думав він. — Чи тому, що хворий, чи тому, що нема грошей купити мамі нові чоботи?"

Гримнули двері. В хату увійшов якийсь чоловік.

— Добрий день вам,— сказав він до Якима. — Чи не продали б ви, чоловіче, ту ялинку, що росте у вашому садочку? Пани послали мене знайти дітям ялинку на святий вечір; я вже другий день шукаю і не можу знайти гарної...

Яким мовчав.

— А що б ви дали? — запитав він згодом.

— Та вже не будемо торгуватись... Кажіть ціну...

— Три карбованці дасте,— відповів Яким.

— Тату, — обізвався Василько тремтячим голосом,— то ж моя ялинка, ви її подарували мені ще тоді, коли мене похвалив учитель.

На блакитні очі Василька набігли сльози. Йому жаль стало зеленої стрункої ялинки, що одна звеселяла садок взимку. Батько глянув на сина. Василько замовк, прочитавши в тому погляді невимовний сум.

— Добре, я дам три карбованці,— відповів чоловік,— але мусите доставити ялинку сьогодні, бо пани хочуть прикрасити її на вечір.

— А як її доставити, коли я хворий, а хлопець малий ще,— сказав Яким.

Чоловік глянув на Василька.

— Не такий вже й малий ваш хлопець... Та й недалеко їхати — годину... Вдень завезе, вдень й повернеться...

Яким подумав і махнув рукою.

— Якось воно буде... містечко не за горами.

Настав (inf. **настати**) — to come, begin (about events); **Святий вечір** — Christmas Eve (lit. Holy Eve); **горів** (inf. **горіти**) — to burn; **вогонь** — fire; **варився** (inf. **варитися**) — to be cooking; **голубці** — cabbage rolls; **тер** (inf. **терти**) — to grind; **мак** — poppy seeds; **кутя** — ritual wheat dish; **схиливши** (inf. **схилити**) — having bowed; **журиться** (inf. **журитися**) — to grieve; **чоботи** — boots; **grimнули** (inf. **grimнути**) — to bang; **продали б** (inf. **продати**) — would sell; **ялинка** — fir tree; **росте** (inf. **рости**) — to grow; **послали** (inf. **послати**) — to send; **шукаю** (inf. **шукати**) — to look for; **мовчав** (inf. **мовчати**) — to keep silent; **торгуватись** — to bargain; **ціна** — price; **тремтячий** — trembling; **голос** — voice; **похвалив** (inf. **похвалити**) — to praise; **набігли** (inf. **набігти**) — to well up; **сльози** — tears; **стрункий** — slender; **звеселяла** (inf. **звеселяти**) — to cheer; **глянув** (inf. **глянути**) — glanced; **замовк** (inf. **замовкнути**) — to fall silent; **погляд** — look; **невимовний** — unspeakable; **доставити** — to deliver; **прикрасити** — to decorate; **завезе** (inf. **завезти**) — to take (by any kind of transport); **махнув** (inf. **махнути**) — to wave off.

Чоловік дав завдаток, розказав, куди доставити ялинку, і пішов.

Яким трохи повеселішав: за три карбованці можна було купити жінці нові чоботи. Слава богу, Олена не ходитиме на свята в порваних чоботях.

Він одягнувся, узяв сокиру й пішов у садок. За батьком побіг і Василько.

В садку лежав глибокий сніг. Якимові ноги, взуті у великі чоботи, глибоко поринали в сніг і лишали за собою ямки. Василько стрибав у ті ямки. Чорні, голі дерева стояли в садку із замерзлими гілочками, і, наче мертві, не рухалися від вітру. Під деревами, на білому, як цукор, снігу, лягла тінь. Аж ось здалеку виднілася ялинка з її зеленими голками. Василько з батьком підійшли до ялинки.

Їм обом жаль стало молодого дерева. Струнке, зелене, веселе, воно махало гілочками, наче раділо гостям... Яким підійшов ближче і вдарив сокирою по стовбурі. Ялинка затремтіла від низу до вершечка, наче злякалася несподіваного лиха, і кілька зелених голок упало на сніг. Яким рубав, а ялинка тремтіла, як у гарячці. Василькові здавалось, що вона скоро заплаче. Аж ось дерево похилилося, хруснуло і впало на сніг... Василько мало не плакав з жалю. Він бачив, як батько взяв ялинку за стовбур, поклав на плечі та поніс. Василько глянув на свіжий пеньок, і дві сльозини покотились по його щоках. Він не міг бачити того пенька, того місця, де за хвилинку перед цим стояла його ялинка, і почав класти сніг на пеньок. Незабаром з-під снігу не стало видно пенька.

— Васильку, го-ов! а йди сюди! — гукнув з подвір'я батько. Василько побіг до батька.

— Бери, сину, сани, відвези ялинку панам. Та швидко, сину, бо вже майже обід, а треба вернутись поки не стемніло... Якби ще снігу не було,— казав Яким, дивлячись на небо,— наче хмара йде... Швидко, Васильку, швидко, вже майже обід...

На старих санях лежала вже ялинка. Василько почав збиратися у дорогу. Він взяв коней, одягнув кожух і виїхав з двору.

II

завдаток — deposit; розказав (inf. розказати) — to tell; слава богу — thank God (lit. glory to God); порвані — torn; сокира — axe; глибокий — deep; взуті — shod; поринали (inf. поринати) — to sink; лишали (inf. лишати) — to leave; ямка — little pit; стрибав (inf. стрибати) — to jump; голі — bare; замерзлі — frozen; гілочки — twigs; мертві — dead; рухалися (inf. рухатися) — to move; тінь — shadow; виднілася (inf. виднітися) — to be visible; голки — needles; раділо (inf. радіти) — to rejoice; вдарив (inf. вдарити) — to strike; стовбур — trunk; затремтіла (inf. затремтіти) — to tremble; низ — bottom; вершечок — top; злякалася (inf. злякатися) — to get scared; несподіване — sudden; лихо — misfortune; кілька — several; упало (inf. упасти) — to fall; рубав (inf. рубати) — to chop; гарячка — fever; заплаче (inf. заплакати) — to start crying; похилилося (inf. похилитися) — to lean; хруснуло (inf. хруснути) — to crack; мало не — almost; плечі — shoulders; поніс (inf. понести) — to carry; свіжий — fresh; пеньок — stump; покотились (inf. покотитися) — to roll; щоки — cheeks; класти — to put; незабаром — soon; гукнув (inf. гукнути) — called; сани — sled; відвези (inf. відвезти) — deliver (by any kind of transport); стемніло (inf. стемніти) — to grow dark; збиратися — to get ready; коні — horses; кожух — sheepskin coat; виїхав (inf. виїхати) — to set off.

Віяв холодний вітер. З краю неба ішли білі, наче молоко, хмари. Дружно бігли сірі коні. Дорога була слизька, і сани їхали нерівно. На обидва боки від дороги, так далеко як тільки може бачити око, розкинулось поле, вкрите снігом, мов білою скатертиною. Твердий сніг грав на сонці самоцвітами. Чорні ворони сідали на сніг і знову летіли в небо. Вітер ставав сильнішим. Снігові хмари вкрили небо. Сонце сховалось за хмари. Падав сніжок. Василько наказав коням, і вони побігли швидше, наближаючись до лісу, що чорною стіною стояв перед ними. До лісу ще половина дороги. І ще пів години треба було їхати лісом. Василько в'їхав у ліс. Величезні дуби грізно стояли в снігових заметах; їм було байдуже, що віяв холодний вітер, падав сніг... Мокрий сніг бив у лице Василькові, замітав очі, чіплявся за комір... Сірі коні зовсім стали білі, вкриті снігом. Василько запхав руки в рукави, насунув на очі шапку й схилив голову, щоб хоч трохи захиститися від холодного вітру та снігу. Він і не помітив, що коні з'їхали з дороги та побігли праворуч. Раптом — сани поїхали нерівно і вдарились у горб. Трісь! Щось тріснуло в саях, і Василько впав у сніг. Коні зупинились. Василько підвівся і підбіг до саней. Сани були зламані. Василько подивився на них і мало не заплакав. Нічого не можна було зробити. "Почекаю, може, хтось буде їхати та допоможе мені",— подумав він, дивлячись на дорогу, яку замітав сніг. Але в лісі було порожньо. Тільки вітер віяв між деревами та падав сніг, закриваючи все навколо білою скатертиною... Василько помітив, що коні з'їхали з правильної з дороги. Що тепер робити? Залишити сани з ялинкою в лісі та повертатися з кінями додому? Василько сів верхи на одного коня, інший йшов поруч, і подумав їхати назад по дорозі.

У лісі стало трохи темно. Настав вечір. Василько їхав лісом, коні глибоко поринали в сніг і ледве йшли. Василько раптом помітив, що він їде незнайомою дорогою. Він зупинився. "Треба знайти правильну дорогу,— подумав Василько. — Треба повернутися назад до саней і звідти поїхати прямо дорогою". Він повернув коні та поїхав назад. Довго їхав Василько проти вітру та снігу, а саней не було. "Я десь узяв дуже праворуч, а треба було трохи ліворуч",— подумав він і повернув ліворуч.

В лісі зовсім стало темно. На землі й у повітрі білів сніг та виднілися замерзлі стовбури дерев, засипані снігом.

віяв (inf. **віяти**) — to blow; **край** — edge; **слизька** — slippery; **нерівно** — unevenly; **боки** — sides; **вкрите** — covered; **мов** — like/as; **скатертина** — tablecloth; **твердий** — hard; **грав** (inf. **грати**) — sparkled, played; **самоцвіти** — gemstones; **ворони** — crows; **сховалось** (inf. **сховатися**) — to hide; **наказав** (inf. **наказати**) — to order; **наближаючись** (inf. **наближатися**) — approaching; **в'їхав** (inf. **в'їхати**) — to drive into; **величезні** — huge; **дуби** — oaks; **грізно** — grimly; **замет** — drift; **байдуже** — indifferent; **мокий** — wet; **лице** — face; **чіплявся** (inf. **чіплятися**) — to cling; **комір** — collar; **запхав** (inf. **запхати**) — to shove; **рукави** — sleeves; **насунув** (inf. **насунути**) — to pull down; **шапка** — hat; **схилив** (inf. **схилити**) — to bend; **захиститися** — to protect oneself; **помітив** (inf. **помітити**) — to notice; **з'їхали** (inf. **з'їхати**) — to slide off; **раптом** — suddenly; **вдарились** (inf. **вдаритися**) — to hit; **горб** — bump; **тріснути** — to crack; **підвівся** (inf. **підвестися**) — to get up; **зламані** — broken; **порожньо** — empty; **навколо** — around; **сів** (inf. **сісти**) **верхи** — to mount; **поруч** — alongside; **поринали** (inf. **поринати**) — to sink; **ледве** — barely; **прямо** — straight; **зовсім** — completely; **білів** (inf. **біліти**) — to gleam white.

Василько їхав, а саней не було. Коні втомилися та зупинились. Василько заблудився. Йому було голодно й страшно. Він заплакав. Навкруги гуляла хуртовина, віяв холодний вітер та крутився сніг, а Василько згадав теплу батькову хату. Весело горить в хаті каганець. На столі стоїть кутя. Батько та дві сестрички сидять за столом, мати дає вечерю. Всі такі веселі, радіють святу. Хлопці та дівчата приносять вечерю, вітають зі святом, питають про Василька... А може, не радість, не щастя гостює в хаті. Може, мати плаче, що немає з ними Василька; може, батько журиться та сумний-сумний сидить за столом і не їсть вечері. Ох, коли б хоч виїхати з цього мертвого лісу, побачити дорогу, хату... Василько наказав коням і вони рушили з місця і нешвидко пішли по глибокому снігу... Але що це? Василько добре побачив свою хату. Йому здалося, що в маленьких вікнах загорівся вогонь. Василько зрадів і повернув до хати. Але то був кущ, вкритий снігом, і здалека здався хатою. Василько опустив руки. Що тут робити? Він глянув навкруги: величезні дуби стояли в лісі, мов страховища, і з усіх сторін простягали до нього страшні чорні гілки. Василькові здалося, що то мерці, вкриті білим покривалом, простягають до нього свої руки. Йому стало страшно. Раптом — щось зірвало Василькові шапку з голови, холодний сніг посипався на його голову... То гілочка зачепила шапку та кинула її в сніг. Коли Василько спробував злізти з коня по шапку, десь далеко почув: а-у-у-у! — і воно відлунням покотилося в лісі. А-у-у-у! — покотилося з другого боку. Василько похолов від страху. Серце перестало битися в грудях. Думка про вовків раптом з'явилася у його голові. Він від страху погнав коней і зник поміж деревами.

Василько виїхав з лісу. За лісом було поле. На полі, біля лісу, стояв хрест. Василько побачив хрест і зрадів. "Отже, я на правильній дорозі... це дорога до села, де живе мій дядько... недалеко до села..." Василько виїхав на дорогу... Але що це за вогники блимають під лісом?.. Що це чорне ворухиться на снігу?.. Раптом коні злякались та пішли вбік. "Вовки", — подумав Василько. Переляканий, без шапки, вкритий снігом, їхав Василько по дорозі назустріч холодному вітрові. За ним бігли два вовки... А хуртовина крутила снігом та замітала їхні сліди.

III

Відправивши Василька, Яким легенько зітхнув; він продав ялинку за добрі гроші, а грошей було дуже треба: треба було і чоботи жінці, і на Новий рік щось

втомилися (inf. **втомитися**) — to get tired; **заблудився** (inf. **заблудитися**) — to get lost; **згадав** (inf. **згадати**) — to recall; **каганець** — oil lamp; **рушили** (inf. **рушити**) — to set off; **загорівся** (inf. **загорітися**) — to lit up; **кущ** — bush; **здався** (inf. **здаватися**) — seemed; **опустив** (inf. **опустити**) **руки** — to feel defeated (lit. to drop one's hands); **страховища** — monsters; **простягали** (inf. **простягати**) — to stretch out; **мерці** — the dead; **покривало** — a cover; **зірвало** (inf. **зірвати**) — to tear off; **посипався** (inf. **посипатися**) — to shower down; **злізти** — to dismount;; **відлунням покотилося** (inf. **покотитися**) — to echo away; **похолов** (inf. **похолонути**) — to go cold; **перестало битися** — stopped beating; **погнав** (inf. **погнати**) — to urge on; **зник** (inf. **зникнути**) — to disappear; **хрест** — cross; **вогники** — little lights; **блимають** (inf. **блимати**) — to flicker; **ворухиться** (inf. **ворухитися**) — to move; **переляканий** — terrified; **без шапки** — bareheaded; **назустріч** — towards; **хуртовина** — blizzard; **крутила** (inf. **крутити**) — to whirl; **замітала** (inf. **замітати**) — to drift over; **сліди** — tracks; **відправивши** (inf. **відправити**) — having sent.